

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

OVERGADEN OVEN VANDET 26

CHRISTIANSHAVNS KVARTER, KØBENHAVNS KOMMUNE

Besigtigelsesdato:	31.05.2016
Besigtiget af:	Mikala Kloppenborg
Journalnummer:	2010-7.82.07/101-0001
Kommune:	Københavns Kommune
Adresse:	Ovengaden Oven Vandet 26, 1415 København K
Betegnelse:	Ovengaden Oven Vandet 26
Fredningsår:	1945
Omfang:	<i>Forhus med sidehus (ca. 1750)</i>

BYGNINGSBESKRIVELSE

I fredningsbeskrivelsen er der ikke taget stilling til lovligheden af bygningsarbejder foretaget i ejendommen.

Ejendommen Overgaden Oven Vandet 26 er beliggende i den sammenhængende husrække ud til Christianshavns kanal på østsiden og består af forhus og sidehus.

Forhusets er grundmuret i tre etager over en høj kælder og er fem fag bred. Facaden er glatpudset og gulmalet. Den har en midtrisalit i tre fag og over de tre fremhævede midterfag er en trekantgavl med en profileret hvidmalet hovedgesims. Taget er rødt og teglhængt med to mindre tagvinduer. I det østre fag fører to udeliggende stentrin og et indeliggende med træ på trinnet op og til husets hoveddør – en smal, tofløjet fyldingsdør, let tilbagetrukket i facaden, med et torammet vindue over med to ruder i hver ramme. Ved siden af døren sidder en ældre eller formentlig veludført kopi af en traditionel gadelampe. I det vestre yderfag er der nedgang til forhusets kælder. Her sidder en nyere traditionelt udført fyldingsdør tilbagetrukket i facaden. Der sidder ældre karmtræ i den yderste del af lysningen.

Kældervinduerne er nyere tophængte vinduer, enkeltrammede med tre gange tre ruder i rammen. I stueetagen og på førstesalen er der ældre eller traditionelt udførte korspostvinduer med en opdeling i de nedre rammer. På andensalen og i trekantgavlen er vinduerne torammede med to ruder i hver ramme. Der ses ældre hjørnebånd, hængsler på og stabler ved vinduerne. Muligvis stammer nogle af disse helt tilbage fra husets opførelse. Døre og vinduer er malede mørkegrønne.

På gårdsiden er forhuset i tre etager over kælderen og i fem fag, dog kun tre fag, hvor det er sammenbygget med det lavere sidehus. Gårdsiden er glatpudset og gråmalet over soklen og har ligeledes en trekantgavl. Taget er rødt og teglhængt med enkelte mindre

tagvinduer samt en skorsten. Vinduerne er ældre eller traditionelt udførte og to- og firerammede. Alle vinduer er hvidmalede.

Sidehuset er i én etage over en høj kælder og har et vinduesfag og et dørfag i stueetagen. Det er glatpudset og hvidmalet over en høj gråmalet sokkel og har en profileret hvidmalet gesims mod det røde, teglhængte heltag med valm. Sidehuset er mod nabogården (nr. 28) i bindingsværk. I faget mod forhuset fører en nyere trætrappe op til en tofløjet dør med bosserede fyldinger og overvindue med rudemønster. Kælderindgangen har en ældre indfatning i træ og revledør. Vinduerne i kælderen er ældre og småtopsprossede. Stueetagens ene vindue er et ældre firerammet vindue med to ruder i hver ramme. Døre og vinduer er malet mørkegrønne.

Forhuset er en del af en større karréstruktur og et stort sammenhængende gårdrum. Det lille brolagte gårdrum tilhørende ejendommen afgrænses af forhus, sidehus og af beplantning til de to øvrige sider, det vil sige naboen og det store gårdrum.

I det indre har forhuset en traditionel planløsning, med en gennemgående forstue med hovedtrappe og en lejlighed på hver etage med stuer mod gaden og kammer og køkken mod gården samt entré og nyere badeværelse placeret omkring skorstenskernen. Stueetagens lejlighed er forbundet med kælderen via en nyere trætrappe i den ene stue og lejligheden på andensalen er forbundet til tagetagen via en nyere ligeløbstrappe.

I den gennemgående forstue med hovedtrappen bagest samt på reposer og trappetrin er der linoleum, og vægge og lofter er glatpudsede. Væggene er malet i en dæmpet grøn farve. Trappen er en ældre, treløbet trappe med to trin på det midterste løb og reposer i mellem. Forvängen har fyldinger og trappeløbet er udsmykket med profiler i siderne. Gelænderet har slanke kantede balustre og en profileret, gråmalet håndliste. Trappen er hvidmalet. Fra forstuen er der to indgange til stueetagens lejlighed samt indgang til sidehuset. Dørene er ældre eller traditionelt udførte hvidmalede fyldingsdøre.

På hovedetagerne er der overvejende ældre brede plankegulve, glatte hvidmalede vægge og stukkatur i lofterne i form af rosetter og profilerede loftsgesims. Hertil er ydervæggene mod kanalen helpanelerede og i stort omfang er der brystningspaneler på de øvrige vægge. Vinduerne har lysningspaneler og i stueetagen desuden med indbyggede skodder. Dørene er overvejende ældre fyldingsdøre med tilhørende gerigter. Hertil er der desuden flere ældre revledøre med indstukne hængsler og håndmedede beslag. Vinduerne har varierende typer af forsætter, og der ses enkelte steder ældre håndmedede stormkroge og anverfere. Desuden er der riflede ovnpilastre i den ene stue.

Kælderetagen har en nyere indretning med værelser og badeværelse. Her er nyere bræddegulve og glatte, hvidmalede vægge. I lofterne ses hvidmalede bjælker med profilerede hjørner. Enkelte steder ses bræddepaneler under vinduesbrystningerne.

I tagetagen er der en åben plan og vægge og lofter er glatte og hvide. Der er nyere bræddegulve og tagkonstruktionen er synlig samt den fritstående skorstenskerne. Der er indrettet et badeværelse til gårdsiden.

Forhus og sidehus forbindes af den gennemgående forstue, og hertil er der adgang fra køkkenet i forhuset. Sidehuset har i stueplan en mellemgang med udgang til gården samt adgang til et spisekammer samt sidehusets ene rum, der i stueplan går til kip. Her er indbygget en hems. Loftbeklædning og trægulv er nyere, mens brystningspaneler med bræddepaneler over er ældre. Hertil er der døre med barokke fyldinger med rundede hjørner og tilhørende indstukne hængsler. I kælderetagen, der er forbundet med kælderens under forhuset, er murværket hvidmalet og gulvet er støbt. Der er en ældre revledør og i de småsprossede vinduer ses rundposte, der formentlig er fra husets opførelse.

— BYGNINGSHISTORIE

Bydelen Christianshavn er opkaldt efter Christian IV, som på det lavvandede og sumpede område på Amagersiden af havneindløbet i 1617 påbegyndte anlæggelsen af en ny by. Først var bydelen tænkt som hjemsted for nederlandske immigranter, dernæst som garnisons- eller bådsmandsby, men den endte som en almindelig købmands- og håndværkerby. Den blev anlagt af den nederlandske ingeniør og arkitekt Johan Semp i årene efter 1618 og forbundet med København med Knippelsbro. Torv, kanal og gader blev anlagt efter en symmetrisk og retvinklet byplan, og de blev omgivet af grave og volde med bastioner.

I Christianshavn udstak man store grunde, som gratis blev overladt til enhver, der ville lade "gode købstadsbygninger" opføre. Det blev primært rige københavnere, folk fra det københavnske bystyre og højtstående embedsmænd, der overtog, bebyggede og udstykkede de store grunde. På trods af dette gik der mange årtier, før området for alvor blev udbygget.

Christianshavn havde i perioden 1639-74 egne privilegier og eget bystyre, men i 1674 blev området indlemmet i København som Christianshavns Kvarter. I 1700-tallet blev bydelen udvidet med handelspladser og industrier, som blomstrede i den florissante

handelsperiode. På trods af dette forblev bydelen et af hovedstadens fattigste kvarterer med meget slumbebyggelse.

I 1920'erne havde Københavns Kommune omfattende saneringsprogrammer for Christianshavn, som truede med at udslette de ældre dele området. Siden 1970'erne har man dog haft bevaringsplaner, som har sikret bygningsmassen mod yderligere nedrivning.

Christianshavns Kanal danner akse på Christianshavn og opdeler bydelen i en "nederby" og en "overby". Heraf navnene på gaderne Overgaden neden Vandet og Overgaden oven Vandet. Overgaden kaldtes oprindeligt Ufergade efter det tyske ord for kyst eller bred. Den karakterfulde randbebyggelse med boliger blandet med erhverv, kajernes træer, det lave bolværks solide tømmerkonstruktion og de mange fortøjede lyst- og husbåde skaber en særlig intimitet og stemning.

Grunden, hvorpå ejendommen Overgaden oven Vandet ligger, udgør en del af en storgrund, der i 1622 blev tilskødet borgmester Knud Marquardsen. Grunden var gennemgående til Dronningensgade og svarede i omfang til nuværende Overgaden 24, 26 og 28 samt Dronningensgade 17, 19, 21 og 23. Strækningen ud til Overgaden blev først bebygget mellem 1635-1675. I 1675 lå der to huse og en lille halvtagsbeboelse. I 1689 omtales tre lejeboliger i nr. 26-28, der forblev sammenhørende i endnu 100 år.

Fra 1740-1775 havde skipper Niels Andersen Lund ejendommen og opførte formentlig det nye forhus senest i 1760. Oprindeligt var ejendommen i to etager over kælderen og i fem fag med gavlkvist over de tre midterste fag. Facaden blev opført i grundmur og gårdsiden i bindingsværk med dobbelt stænderværk. Facaden var opdelt af lodrette risalitter i de tre midterste fag og yderst langs hushjørnerne. Over vinduerne i midtrisalitten har stueetage og førstesal formentlig oprindeligt været med fordakninger og småtopsprossede vinduer. Dobbeltgrunden muliggjorde tilkørsel til gårdrummet så hovedindgangen kunne placeres på bygningens bagside. Omkring trappen hertil var et teglhængt trævindfang. Fra gaden var en nedgang til en forstue i kælderplan, der indtil 1775 var indrettet til udlejning.

I 1775 overtages ejendommen af grosserer Thomas Potter, der opførte det lille sidehus i én etage. På samme tid beskrives kvisten i forhuset for første gang som gennemgående og i 1780 er kvisten udbygget til den lave anden sal, hvorover gavltrekanter siden har fremstået som en gennemgående frontispice. Heri var hejseværk og udligger. Samtidig blev indgangen flyttet til gadesiden, hvor den er i dag, i forbindelse med opførelsen af nr. 28.

— KILDER

Bramsen, Bo red.: København, før og nu – og aldrig, Bd. 7, 1989

Bydelsatlas Indre By/Christianshavn, 1996

Den Store Danske Encyklopædi, Folke og Gamrath: Christianshavn

Engqvist, H.H.: Københavnske borgerhuse, 1948

Langberg, H.: 3 huse på Christianshavn, 1976

Foreningen til Gamle Bygninger Bevaring: Historiske huse på Christianshavn, 1993

Tønnesen; Allan: 233 danske borgerhuse, 1979

Weilbachs Kunstnerleksikon. Red. Sys Hartmann m.fl. Forlagene Munksgaard og Rosinante. 1994-2000

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Den miljømæssige værdi ved ejendommen knytter sig til forhusets beliggenhed i Overgaden oven Vandet, hvor det udgør et integreret led i husrækkens blandede, ældre bebyggelse og er med til at fastholde det historiske og yderst stemningsfulde miljø langs Christianshavns Kanal, et særegent havnemiljø i international klasse. Her udgør ejendommen i kraft af facadens karakteristiske gavltrekant og en klassisk materialeholdning et iøjnefaldende og værdifuldt indslag i gadens arkitektur. Til gårdsiden danner for- og sidehus ramme om et yderst stemningsfuldt og charmerende lille brolagt gårdrum.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Den kulturhistoriske værdi knytter sig i det ydre til den grundmurede ejendom bestående af forhus og det hermed sammenbyggede sidehus i én etage. Med sine karakteristiske gavltrekanter udgør ejendommen et eksempel på den variation, der knytter sig til Christianshavn og strækningen langs kanalen, Overgaden Oven Vandet. Det dominerende stiludtryk i det nuværende forhus' ydre er domineret af klassicismen, men ejendommens oprindelse omkring 1750 er alligevel sporbar med dens gavltrekanter. Den senere tilføjede andensal er et lag i fortællingen og giver facaden og dens proportioner et vist særpræg. Til forhuset knytter der sig hertil kulturhistorisk værdi til den pudsede facade uden anden udsmykning end hovedgesims og gavltrekant. Hertil kommer den smalle tofløjede hoveddør med alle detaljer samt de

ældre og traditionelt udførte vinduer, hvor den oprindelige hierarkiske disposition er bevaret: i stueetagen og på første sal – de finere beboelsesetager – er de typiske og repræsentative, firerammede korspostvinduer med todelte underrammer. Over disse vinduer markerer de noget mindre, torammede vinduer en mere beskeden bolig. Den lavere anden sal har formentlig også været et konstruktivt anliggende idet den er indpasset under gavltrekanten. Vinduessætningen har overordnet et klassisk og harmonisk udtryk i tråd med det klassicistiske formsprog. Mens gavltrekanten, der tidligere har haft hejseværk og udligger, fortæller om husets anvendelse på opførelsestidspunktet. Til gårdsiden knytter der sig primært kulturhistorisk værdi til den overordnede struktur med forhus og et senere tilføjet enetages sidehus omkring et lille brolagt gårdrum, til de ensartede pudsede og gråmalede murflader samt til kældernedgangen med en klassicistisk dørindfatning i træ og den tofløjede indgangsdør med bosserede fyldinger og opsproset overvindue. Dertil kommer alle gårdsidens ældre og traditionelt udførte vinduer med alle detaljer, herunder ældre håndmedede hjørnebånd og stabler samt skorstenspipen i tagfladen, der fortæller om datidens opvarmnings- og madlavningsformer.

I det indre knytter der sig kulturhistorisk værdi til ejendommens grundlæggende velbevarede etage- og planløsning, der afspejler sig i den klassiske disposition på hovedetagerne med gadevendte stuer og værelser samt værelse og køkken til gårdsiden. Dertil kommer den bevarede skorstenskerne på etagerne. Hvad der yderligere forstærker det helstøbte indtryk af ejendommen er den traditionelle gennemgående forstue med den ældre hovedtrappe med udsmykkede vanger, kantede balustre og profileret håndliste samt alle øvrige detaljer. Hvad der særligt kan tilskrives kulturhistorisk værdi i det indre er de bevarede dele af det ældre barokke interiør. På alle etager er bevaret en oplevelse af ejendommens oprindelse i et barokhus med samtidens fyldingsdøre og tilhørende håndmedede hængsler (heraf ses flere af bukkehornstypen), der hviler på stabler fastsat på karmens yderside. Der knytter sig kulturhistorisk værdi til alle øvrige ældre detaljer og overflader, herunder ældre fyldningsdøre med tilhørende gerigter og indstukne hængsler fra 1700- og 1800 tallet, herunder forhusets hoveddør mod kanalen med håndmedede hængsler, andensalens lave og brede tofyldingsdøre samt de barokke trefyldingsdøre med ældre beslag og stabler til eksempelvis køkkendøren i stueetagen. Dertil kommer de ældre plankegulve, hvor særligt det brede malede plankegulv på andensalen tillægges værdi, samt alle ældre paneler herunder bræddepanelerne i sidehuset, ovnpilastre med kannelering og den ældre og varierede stukkatur med lister, gesimser og rosetter. Desuden vinduerne med alle detaljer herunder de ældre rundposte i kælderen samt håndmedede stormkroge og anverfere. I tageetagerne knytter der sig primært værdi til de bevarede og delvist synlige tømmerkonstruktioner.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Den arkitektoniske værdi ved ejendommen knytter sig i det ydre til ejendommen i sin kompositoriske helhed med forhus og sidehus samt til forhusets sluttede hovedform med den markante gavltrekant på to sider, samt den rolige og harmonisk opbyggede facade med en fast vinduestakt med den glatpudsede murflade samlende effekt og de få dekorative elementer, herunder den kraftige hovedgesims til kanalsiden. Til trods for senere tiders tilføjelser og forandringer er den overordnede balance i facaden bibeholdt og facaden har en enkel og samtidig elegant og klassisk fremtræden. Der knytter sig hertil i det ydre arkitektonisk til det lille brolagte gårdrums helstøbte og stemningsfulde karakter samt til den overordnede enkle materialeholdning.

I det indre knytter den arkitektoniske værdi sig til de overvejende helstøbte etage- og planløsninger og rumforløb der sammen med snedker- og smedejernsdetaljer og den traditionelle materialeholdning, der sammen med lysindtag bidrager til den behagelige oplevelse af de velproportionerede og harmoniske rumligheder – i al deres enkelhed.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

De bærende fredningsværdier knytter sig i det ydre til hele ejendommen bestående af forhus og det hermed sammenbyggede sidehus i grundmur. Dertil kommer facaden med alle ældre dele og detaljer, herunder hoveddøren med overvindue, alle ældre vinduer med alle detaljer og hovedgesimsen. Dernæst kommer det teglhængte tag med røde tegl, gavltrekanten samt den prunkløse gårdside ligeledes med gavltrekant og skorsten i taget samt alle ældre vinduer, indgangspartier, og dørfløje. Endelig kommer den traditionelle materialeholdning.

I det indre knytter de bærende fredningsværdier sig til de gennemgående velbevarede planløsninger, herunder med gadevendte stuer og funktionsbetingede rum til gården, til skorstenskerner og til alle ældre døre, især de barokke fyldingsdøre med håndsmedede hængsler og beslag, vinduerne med alle detaljer, alle ældre plankegulve, alle paneler, ovnpilastre og stukkatur. Dertil kommer den gennemgående forstue med den ældre trappe og alle tilhørende detaljer. Endelig kommer den traditionelle materialeholdning.

— ANBEFALINGER

Ingen angivet.